

LITURGISCHE TEXTE IM NEUEN TESTAMENT – MATERIALSAMMLUNG –

Tabelle I. umfaßt alttestamentliche Briefformelemente.

Tabelle II. umfaßt neutestamentliche Briefformelemente, die diesen entsprechen (die Spalten wie in V.).

Tabelle III. umfaßt Gebetseinleitungen aus beiden Testamenten – zum Vergleich mit der 2. Spalte von V..

Tabelle IV. umfaßt alttestamentliche Segensformeln – zum Vergleich mit der 2. Spalte von V..

Tabelle V. umfaßt neutestamentliche Briefformelemente, die wesentlich davon abweichen und an liturgische Formelemente denken lassen.

Die 1. und 2. Spalte enthält Elemente vom Anfang des Briefes, die 3. bis 6. vom Schluß. Wo immer diese Elemente in einem Brief vorhanden sind, ist ihre Reihenfolge die der Spalten – mit der Einschränkung, daß Doxologien auch anderswo erscheinen.

Die 1. Spalte enthält Segensakklationen zu Beginn eines Briefes.

Die 2. Spalte enthält eulogische und eucharistische Formeln, denen stets eine Segensakklation unmittelbar vorangeht und die den eigentlichen Textteil einleiten (zu vergleichen mit III. und IV.!).

Die 3. Spalte enthält Segensakklationen im Schlußteil des Briefes.

Die 4. Spalte enthält Doxologien am Schluß des eigentlichen Textteils.

Die 5. Spalte enthält Aufforderungen zum Friedenskuß.

Die 6. Spalte enthält wieder Segensakklationen.

Tabelle VI. umfaßt die Abendmahlsberichte, in denen eucharistische und eulogische Formeln ebenso äquivalent erscheinen wie in der 2. Spalte von V..

Tabelle VII. umfaßt weitere neutestamentliche Briefdoxologien.

Tabelle VIII. umfaßt neutestamentliche Gebetsdoxologien.

Tabelle IX. umfaßt die sonntägliche (!) Eucharistie der Apokalypse.

Sie beginnt mit einem Sanctus und wird fortgesetzt durch eine große Doxologie. Diese ist über mehrere Glieder verteilt; sie verkettet die einzelnen Elemente, indem am Anfang *δόξα και τιμὴ* stehen, die in jedem Glied wiederholt werden, und indem der letzte Begriff eines jeden Gliedes der erste des folgenden Gliedes ist. Das mittlere Glied gilt dem geopfertem Lamm.

Tabelle X. vergleicht das Sanctus der Apokalypse und das des Clemensbriefs mit dem Jesaja-Text, das bei beiden damit verbundene Daniel-Zitat mit dem Daniel-Text. Daran zeigt sich die bekannte Textumstellung (vgl. B. D. Spinks: *The Sanctus in the eucharistic prayer*. Cambridge 1991), die Apokalypse und Clemens gemein haben.

Bei den neutestamentlichen Schriften ist der Clemensbrief stets einbezogen.

I. ALTTESTAMENTLICHE BRIEFFORMELELEMENTE				
Esth.	Βασιλεύς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ... τάδε γράφει (3,13)			
	Βασιλεύς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ... χαίρειν. (8,13)			
Esdr.	Πρὸς Ἀρθασασθα βασιλέα παῖδες σου .... (4,11)			
	πρὸς Ραουμ βααλταμ καὶ Σαμσαι γραμματέα καὶ ... εἰρήνην καὶ φησιν (4,17)			
	Δαρεῖω τῷ βασιλεῖ εἰρήνη πάσα. (5,7)			
	Ἀρθασασθα βασιλεύς βασιλέων Εσδρα γραμματεῖ νόμου ...· τετέλεσται ὁ λόγος καὶ ἡ ἀπόκρισις. [salutem -] (7,12)			
I. Makk.	Καλῶς γένοιτο Ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει Ἰουδαίων ... εἰς τὸν αἰῶνα , καὶ ὁμοφαία καὶ ἐχθρὸς μακρονδείη ἀπ' αὐτῶν. (8,23)			
	Βασιλεύς Δημήτριος τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. (10,25)			
	Βασιλεύς Δημήτριος Ἰωναθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔθνει Ἰουδαίων. (11,30)			
	Βασιλεύς Δημήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. (11,32)			
	Ἰωναθαν ἀρχιερεὺς καὶ ... Σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. (12,6)			
	Ἄρειος βασιλεύς Σπαρτιατῶν Ονια ἱερεῖ μέγαλῳ χαίρειν. (12,20)			
	Βασιλεύς Δημήτριος Σίμωνι ἀρχιερεῖ καὶ φίλῳ βασιλέων καὶ ... χαίρειν. (13,36)			
	Σπαρτιατῶν ἀρχοντες καὶ ... Σίμωνι ἱερεῖ μέγαλῳ καὶ ... ἀδελφοῖς χαίρειν. (14,20)			
	Βασιλεύς Ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεῖ μέγαλῳ καὶ ἐδνάρχῃ καὶ ... χαίρειν. (15,2)			
	Λεύκιος ὕπατος Ῥωμαίων Πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν. (15,16)			
II. Makk.	Τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ... χαίρειν οἱ ἀδελφοὶ οἱ ... εἰρήνην ἀγαθὴν (1,1)		ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδοῦ (1,9)	
	Οἱ ἐν ... καὶ Ἰουδας Ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ ... καὶ τοῖς ... χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. (1,10)			
	Τοῖς χρηστοῖς Ἰουδαίοις ... πολλὰ χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράττειν βασιλεὺς καὶ .... (9,19)			
	Λυσίας τῷ πλήθει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. (11,16)		ἔρρωσθε.	ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδοῦ, Διὸς Κορινθίου τετράδι καὶ εἰκάδι. (11,21)
	Βασιλεύς Ἀντίοχος τῷ ἀδελφῷ Λυσία χαίρειν. (11,22)			
	Βασιλεύς Ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰουδαίοις χαίρειν. (11,27)		ἔρρωσθε.	ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδοῦ, Ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτη. (11,33)
Κόιντος Μέμμιος, Τίτος Μάνιος, πρεσβῦται Ῥωμαίων, τῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. (11,34)		ὑγιαίνετε.	ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδοῦ, Ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτη. (11,38)	

II. ARCHAISCHE NEUTESTAMENTLICHE BRIEFFORMELELEMENTE			
Apg.	Οἱ ἀπόστολοι καὶ ... τοῖς ... χαίρειν. (15,23)		ἔρρωσθε.
Jak.	Ἰάκωβος ... ταῖς ... χαίρειν. (1,1)		
III. Joh.			εἰρήνη σοι. (15)

III. GEBETSEINLEITUNGEN	
I. Kön.	Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραηλ, ὃς ... (1,48)
	Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραηλ σήμερον, ὃς ... (8,15)
	Εὐλογητὸς κύριος σήμερον, ὃς ... (8,56)
I. Chr.	Εὐλογητὸς εἶ, κύριε ὁ Θεὸς Ἰσραηλ, ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. 11 σοί, κύριε, ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἡ δύναμις καὶ τὸ καύχημα καὶ ἡ νίκη καὶ ἡ ἰσχύς, ὅτι ... (29,10.11)
II. Chr.	Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραηλ, ὃς ... (6,4)
Esdr.	Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ... (7,27)
Dan.	Ἔσται τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου τοῦ μεγάλου εὐλογημένον εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι / Εἶη τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι (2,20)
	Εὐλογητὸς εἶ, κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετός, καὶ /αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας, 27 ὅτι ... (3,26)
Luc.	Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ... (1,68)
Apok.	Εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι ... (11,17)

IV. ALTTESTAMENTLICHER SEGEN	
Gen.	Εὐλογημένος Ἀβραμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, 20 καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὑψίστος, ὃς παρέδωκεν τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην ἀπὸ πάντων. (14,19.20)
I. Kön.	Εὐλογητὸς κύριος σήμερον, ὃς ... (8,56)

V. LITURGISCHE NEUTESTAMENTLICHE BRIEFFORMELELEMENTE I						
Röm.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (1,7)	... εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν (1,8)	ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν. (15,33)		Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. (16,16)	ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. (16,20)
				μόνον σοφῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ [ῶ] ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. (16,27)		
I. Kor.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (1,3)	Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δωρεῇ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, (1,4)			ἀσπάζονται ἡμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. (16,20)	ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. (16,23)
II. Kor.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (1,2)	Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρισμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως (1,3)	καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. (13,11)		ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ φιλήματι. (13,12)	Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. (13,13)
Gal.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, (1,3)		εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. (6,16)			Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν. (6,18)
Eph.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (1,2)	Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, (1,3)	Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (6,23)			ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ. (6,24)

LITURGISCHE NEUTESTAMENTLICHE BRIEFFORMELELEMENTE II

Phil.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (1,2)	Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνηίᾳ ὑμῶν, 4 πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν (1,3.4)	καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. (4,9)	τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (4,20)	Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. (4,21)	ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. (4,23)
Kol.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν. (1,2)	Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, (1,3)				ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. (4,18)
I. Thess.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. (1,1)	Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, (1,2)			Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ. (5, 26)	Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. (5, 28)
II. Thess.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (1,2)	Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστίν, (1,3)	Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δάψῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντός ἐν παντί τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν. (3,16)			ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. (3,18)
I. Tim.	Τιμοθέε ...· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. (1,2)			... ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριούντων, 16 ...· ᾧ τμῆ καὶ κράτος αἰώνιον· ἀμήν. (6,15.16)		Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. (6,21)
II. Tim.	Τιμοθέε ...· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. (1,2)	Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, (1,3)	Ὁ κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. (4,22)			ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. (4,22)
Tit.	Τίτῳ ...· χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. (1,4)					ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. (3,15)
Philem.	χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (3)	Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε (4)				Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. (25)
Hebr.			Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ... 21 καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, (13,20.21)	Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ... 21 ... διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]· ἀμήν. (13,20.21)		ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. (13,25)

LITURGISCHE NEUTESTAMENTLICHE BRIEFFORMELELEMENTE III

I. Petr.	χάρις ὑμῶν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. (1,2)	Εὐλογητός ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, (1,3)		Ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος, ... II αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. (5,10.11)	ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. (5,14)	εἰρήνη ὑμῶν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ. (5,14)
II. Petr.	χάρις ὑμῶν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. (1,2)			... τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. [ἀμήν.] (3,18)		
II. Joh.	ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ θεοῦ πατρὸς, καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. (3)					
Jud.	ἔλεος ὑμῶν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη. (2)			μόνῳ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλοσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. (25)		
Apok.						Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων. (22,21)
Clem.	χάρις ὑμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ παντοκράτορος θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη. (Πρόλ.)			... Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλοσύνη, κράτος καὶ τιμὴ, καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν. (64)		Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μεθ' ὑμῶν καὶ μετὰ πάντων ... (65,2)
				... δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμὴ, κράτος καὶ μεγαλοσύνη, θρόνος αἰῶνος ἀπὸ τῶν αἰῶνων εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν. (65,2)		

VI. ABENDMAHLSBERICHTE			
Matth. 26,26.27	Marc. 14,22-24	Luc. 22,19-20	I. Κορ. 11,23-25
λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δὸς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν	λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν,	καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων,	ἔλαβεν ἄρτον 24 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν,
καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων,	καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἐπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,	καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων,	ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων,

VII. BRIEFDOXOLOGIEN	
Röm.	μόνῳ σοφῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ [ᾧ] ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. (16,27)
Gal.	... τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (1,4.5)
Phil.	τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (4,20)
I. Tim.	ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριούντων, ἰσὺς ὁ μόνος ἔχων ἀθανασία, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον· ἀμήν. (6,15.16)
Hebr.	Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ... 21 ... διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]· ἀμήν. (13,20.21)
I. Petr.	Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ... 11 αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. (5,10.11)
II. Petr.	... τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. [ἀμήν.] (3,18)
Jud.	μόνῳ Θεῷ σωτῆρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. (25)
Apok.	αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]· ἀμήν. (1,6)
Clem.	διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλοσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (20,11.12)
	... ὁ παντοκράτωρ Θεός ... , ᾧ ἔστω ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (32,4)
	ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (38,4)
	ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (43,6)
	ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (45,7)
	... τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (50,7)
	... διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἔστιν αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (58,2)
	... Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλοσύνη, κράτος καὶ τιμὴ, καὶ νῦν καὶ εἰς γενεὰν γενεῶν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (64)
	... δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμὴ, κράτος καὶ μεγαλοσύνη, θρόνος αἰῶνος ἀπὸ τῶν αἰώνων εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (65,2)

VIII. GEBETSDOXOLOGIEN	
Apok.	ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (7,12)
Clem.	... Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ σοὶ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλοσύνη καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. (61,3)

IX. EUCHARISTIE DER APOKALYPSE

ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ (Αποκ. 1,10) ~ Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον (Act 20,7)		
Ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. (Αποκ. 4,8)		
δώσουσιν τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, (4,9)		
Ἄξιός εἰ, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν , ὅτι σὺ ἐκτίσας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ δέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν. (4,11)		
Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ἐστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον (5,6)		
– Ἄξιός εἰ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοίξει τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγη καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. – (5,9.10)		
Ἄξιός ἐστιν τὸ ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογία . (5,12)		
Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἁρνίῳ ἢ εὐλογία καὶ ἢ τιμὴ καὶ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. (5,13)		
Ἀμήν (5,14)		

X. SANCTUS

Dan. 7, 10	Cl. 34, 6	Αποκ. 5, 11
χιλῖαι χιλιάδες ἐδεράπευον αὐτὸν καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ·	μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ· καὶ χιλῖαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ	μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων (12) λέγοντες
Is. 6, 2, 3		Αποκ. 4, 8
σεραφῖν εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, καὶ ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνὶ καὶ ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνὶ καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον	καὶ ἐκέκραγον	ἐν καθ' ἐν αὐτῶν ἔχων ἀνά πτέρυγας ἕξ κυκλόθεν καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες
Ἅγιος ἅγιος ἅγιος	Ἅγιος ἅγιος ἅγιος	Ἅγιος ἅγιος ἅγιος
κύριος σαβαώθ,	κύριος σαβαώθ,	κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ
		Αποκ. 4, 9 / 11 / 13
πλήρης πᾶσα ἢ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ.	πλήρης πᾶσα ἢ κτίσις δόξης αὐτοῦ.	δώσουσιν τὰ ζῶα δόξαν καὶ .../ λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ ..., ὅτι σὺ ἐκτίσας τὰ πάντα / πᾶν κτίσμα ... λέγοντας· ... καὶ ἢ δόξα καὶ ...